

İlgaz Gümüştas

Zamansız Hamleler

Azim ve Hırs

İlk önce Türk Dil Kurumu'nun Türkçe Sözlüğü'ne bakalım.

Azim: Bir işteki engelleri yenme kararı.

Azimli: Kararında, tutumunda direnen, kararlı.

Hırs: Sonu gelmeyen istek, aşırı tutku. Örnl: Para hırsı, şöhret hırsı.

Hırs bürümek: Gözünü hırs bürümek.

Hırsını alamamak: Öfkesini yenememek.

Hırsını yenmek: Öfkelenmemek için kendini tutmak.

Hırslanmak: Çok kızmak, öfkelenmek. Örnl Cümle : Kavgadan dönüyormuş, yüzü gözü yaralı, o kadar hırslanmış ki, altındaki katırı öldürmüş. Halide Edip Adıvar.

Hırslı : Doymak bilmeyen , aşırı istekli, tutkulu, haris. 2. Öfkeli, kızgın. Örnek Cümle :

Daima hırslı, hırçın, sinirli, hislerine düşkün eniştemiz. A. Ş. Hisar

Bu iki kelimenin arasındaki farkı açıklamak için başka kaynaklara da başvuracaktım, ama bu kadar iyi anlatımdan sonra gerek kalmadı.

Gerek satranç kitaplarında gerekse satranç öğretmenin ve satranç oyuncusunun ailesi tarafından kullanılan iki sözcük: Azim ve Hırs. İkisinin de aynı anlama geldiği sanılır. Eğer bir satranç oyuncusunun iyi karakterli bir oyuncu olmasını istiyorsak, içinde sakladığı gücü ortaya çıkartırken yıkıcı olmamasını istiyorsak, ilk iş kullandığımız kelimelerde başlar. Satranca yeni başlayan bir oyuncunun taşların isimlerini öğrenmesi gibi...

Hırs kelimesine baktığımızda içinde hep başkalarına zarar verici, belki kinci, bencil bir kazanma duygusunu görüyoruz. O hırslı bir çocuk dediğimizde de bu anlam çıkıyor. Kazanmak için her şeyi parçalayabilir, yokedebilir, elinden geldiğini ardına koymaz bir karakter yaratıyor bu sözcük. Bakın zaten sözlükte de öfke ile aynı anlamda kullanılıyordu. Sonu gelmeyen aşırı (bu kelimeye dikkat "aşırı") tutku. Örnek cümlelerde ise kavga, öldürmek, hırçın, sinirli kelimeleriyle yan yana kullanıldı. Ben hırs kelimesini duyduğum zaman bu yazıyla birlikte verilen tablodaki adam gibi oluyorum.

Oysa azim kelimesi öyle mi? "O azimli bir çocuk". Kulağa ne kadar hoş geliyor. Çabasını asla bırakmayan, dirençli, sonuca ulaşmak için gerekli özveriyi kendinden çokça veren bir karakter yaratıyor. Maç sırasınca satranç tahtasının Şah kanadına, Vezir kanadına baktığım gibi, bu kelimenin de sağına soluna bakıyorum bir yanlış bulamıyorum. Azim, azimli olmak ile ilgili cümleler kuruyorum, içinde en ufak bir kötü bir şey çıkmıyor.

İşte bu yüzden teklif ediyorum : Hiçbir satranç kitabında hırs iyi bir anlamda kullanılmasın, hiçbir anne “bizim çocuk da hiç hırs yok” diye yakınmasın, hiçbir satranç oyuncusu ise azminden en ufak bir duygu kaybetmesin.

Bu konuyu çok önemsiyorum. Hırsla değil azimle...